

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sabina Dizdarević

**Investicije v izobraževanje, raziskave in razvoj in gospodarska rast:
primerjava Slovenije z izbranimi državami EU**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Sabina Dizdarević
Mentor: doc. dr. Branko Ilič

**Investicije v izobraževanje, raziskave in razvoj in gospodarska rast:
primerjava Slovenije z izbranimi državami EU**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

Zahvaljujem se svojemu mentorju, doc. dr. Branku Iliču za vso pomoč pri izdelavi diplomske naloge in čas, ki ga je namenil.

Posebna zahvala gre tudi A.R., E.Š., K.K. in M.M. za medsebojno spodbudo in pomoč skozi celoten študij, brez katerih vsa ta leta ne bi bila to, kar so bila.

Hvala.

Investicije v izobraževanje, raziskave in razvoj in gospodarska rast: primerjava Slovenije z izbranimi državami EU

Investicije so v današnjem času, ko zelo hitro prihaja do sprememb in novih ugotovitev in ko se svet hitro razvija nepogrešljive. Prav tako ne smemo zanemariti konkurenčnost držav, saj je danes samo konkurenčna država gospodarsko razvita država. Da pa ima država lahko močno gospodarstvo, so pomembna vlaganja v raziskave in razvoj. Z investicijami v raziskave in razvoj lahko hitro napredujejo na tem področju in tako poskrbijo, da prvi ponudijo nov izdelek ali izum in na ta način poskrbimo za razvoj gospodarstva. Da imamo na področju raziskav in razvoja izobražene in znanja polne osebe, pa so potrebna vlaganja v izobraževanje. Zavedati se moramo, da ima v današnjem času znanje visoko vrednost in zato bi morala biti tudi vlaganja v izobraževanja ljudi na prvem mestu. V prihodnosti povprečno znanje ne bo več dovolj in tako bodo visoko izobraženi ljudje postali prava dobrina. V svoji diplomski nalogi sem tako želela dokazati, da Slovenija še ni dovolj gospodarsko razvita in da imajo investicije pomembno vlogo pri gospodarski rasti, zato sem naredila primerjavo med Slovenijo in Nemčijo ter Slovenijo in Estonijo. Dokazala sem, da imajo investicij v izobraževanje in raziskave in razvoj vpliv na višjo gospodarsko rast.

Ključne besede: investicije, izobraževanje, raziskave in razvoj, gospodarska rast.

Investment in education, research and development and economic growth: comparison of Slovenia with selected EU countries

In today's rapidly evolving world we reach findings very quickly, therefore the investments and country's competitiveness are very important. And since competitive country is economically developed country, we need to make investments in research and development significant, as such investments can have a significant impact on the economic development and on rapid economic progress. For economic progress country needs to be first to offer a new product or invention, therefore we need educated workforce in the field of research and development. For this reason and because of it's present high value, investments in education are necessary. Nowadays education has a high value and that is why we also need to make investments in education significant. In the future, the average knowledge will no longer be enough, so highly educated people will become number one priority. In my thesis I wanted to prove that Slovenia is not yet sufficiently economically developed, and that investments play an important role in economic growth, which is why I made comparison between Slovenia and Germany, as well as Slovenia and Estonia. I demonstrated that investments in education and research and development impact on the higher economic growth.

Keywords: investment, education, research and development, economic growth.

Kazalo

1 UVOD	9
2 METODOLOŠKI OKVIR	10
2.1 Zgradba diplomskega dela.....	10
2.2 Hipoteza	10
2.3 Metode preučevanja	10
3 DEFINICIJE POJMOV	11
3.1 Investicije	11
3.1.1 Vrste investicij.....	11
3.2 Izobraževanje.....	12
3.2.1 Izobraževanje kot naložba in poraba	12
3.3 Raziskave in razvoj	13
3.3.1 Raziskave in razvoj v Sloveniji	14
3.4 Gospodarska rast	14
3.4.1 Gospodarski razvoj.....	15
4 INVESTICIJSKE TEORIJE.....	15
4.1 Neoklasična teorija investicij	15
4.2 Keynesianska teorija investicij	16
4.3 Postkeynesianska teorija investicij	17
4.4 Teorija človeškega kapitala	17
5 TEORIJE GOSPODARSKE RASTI.....	18
5.1 Neoklasična teorija gospodarske rasti	18
5.2 Endogena teorija gospodarske rasti	18
5.3 Postkeynesianska teorija gospodarske rasti.....	18
6 ANALIZA SLOVENIJE	19
6.1 Investicije	19
6.2 Izobraževanje.....	21
6.3 Raziskave in razvoj	24
6.4 Gospodarska rast	24
7 ANALIZA NEMČIJE	26
7.1 Investicije	26
7.2 Izobraževanje.....	27
7.3 Raziskave in razvoj	28

7.4 Gospodarska rast	29
8 ANALIZA ESTONIJE	30
8.1 Investicije	30
8.2 Izobraževanje.....	31
8.3 Raziskave in razvoj	32
8.4 Gospodarska rast	33
9 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN NEMČIJE.....	34
9.1 Investicije v osnovna sredstva	34
9.2 Izobraževanje.....	34
9.3 Raziskave in razvoj	36
9.4 Gospodarska rast	36
10 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN ESTONIJE	37
10.1 Investicije v osnovna sredstva	37
10.2 Izobraževanje.....	37
10.3 Raziskave in razvoj	38
10.4 Gospodarska rast	39
11 SKLEP.....	40
12 LITERATURA.....	42

KAZALO TABEL

Tabela 6.1: Investicije v osnovna sredstva po področjih v Sloveniji, 2013.....	20
Tabela 6.2: Srednješolsko izobraževanje mladih in odraslih v Sloveniji, 2012/13, 2013/14...23	
Tabela 6.3: Finančna sredstva za raziskave in razvoj v Sloveniji, 2013.....	24
Tabela 6.4: Stopnja rasti BDP po regijah v Sloveniji, 2013.....	25
Tabela 7.1: Investicije v osnovna sredstva glede na industrijo v Nemčiji, 2012-2013.....	26
Tabela 7.2: Investicije v raziskave in razvoj v Nemčiji, 2013.....	28
Tabela 7.3: Spremembe BDP-ja glede na predhodno leto (v %), 2003-2013.....	29
Tabela 7.4: BDP glede na predhodna leta v Nemčiji po panogah, 2010-2013.....	29
Tabela 8.1: % BDP po glavnih področjih gospodarske dejavnosti v Estoniji, 2011-2013.....	30
Tabela 8.2: Vključenost v formalno izobraževanje v Estoniji, 2011-2013.....	31
Tabela 9.1: Izdatki za izobraževanje, EU-27, Nemčija, Slovenija, 2008-2011.....	35
Tabela 9.2: Stopnja izobrazbe izražena v %, EU, Slovenija, Nemčija, 2012.....	35

Tabela 9.3: % BDP-ja namenjen raziskavam in razvoju, EU, Slovenija, Nemčija, 2008-2013.....	36
Tabela 9.4: BDP na prebivalca v tekočih tržnih cenah, 2012-2013.....	37
Tabela 10.1: Izdatki za izobraževanje, EU-27, Estonija, Slovenija, 2008-2011.....	38
Tabela 10.2: Stopnja izobrazbe izražena v %, EU, Slovenija, Estonija, 2012.....	38
Tabela 10.3: % BDP-ja namenjen raziskavam in razvoju, EU, Slovenija, Estonija, 2008-2013.....	39
Tabela 10.4: BDP na prebivalca v tekočih tržnih cenah, 2012-2013.....	39

KAZALO GRAFOV

Graf 6.1: Investicije v osnovna sredstva, Slovenija 2008-2013.....	20
Graf 6.2: V srednješolsko izobraževanje vpisani dijaki, Slovenija, 2010-2015.....	22
Graf 6.3: Pridobljena srednješolska izobrazba v Sloveniji, 2013/14.....	23
Graf 6.4: Regionalni BDP na prebivalca v Sloveniji, 2013.....	25
Graf 8.1: Intenzivnost raziskav in razvoja, Estonija v primerjavi z EU povprečjem, 2002-2013.....	32
Graf 8.2: Realna rast BDP-ja in domačega povpraševanja, Estonija, 2009-2013.....	33

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

BDP	- Bruto domači proizvod
EU	- Evropska unija
EUR	- Evro kot denarna enota
MIZS	- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
RR	- Raziskave in razvoj
RS	- Republika Slovenija
SKM	- Standard kupne moči
SURS	- Statistični urad Republike Slovenije

1 UVOD

V svoji diplomski nalogi se bom osredotočila na investicije v izobraževanje in raziskave in razvoj, ter preučila njihov vpliv na gospodarsko rast.

Danes se že večina zaveda vloge investicij in njihovega vpliva na uspešnost organizacij in s tem posledično tudi gospodarstva. Vlaganje v človeški kapital je nekaj, kar je danes nepogrešljivo, saj je v današnjem hitro spreminjajočem svetu znanje ključnega pomena. Znanje pa s seboj nosijo ljudje, zato vlaganja v izobraževanje pridobivajo na svoji vrednosti. Kakšno vrednost ima danes izobraževanje, lahko opazimo že samo, če pogledamo, koliko se je samo pri nas povečal vpis na visokošolske ustanove in koliko visoko izobraženega kadra imamo. Vseeno pa se mi na tem mestu postavi vprašanje ali nimamo še vedno, ne glede na porast vpisov na fakultete, premalo izobražene ljudi, saj se v Sloveniji še vedno daje premalo poudarka na inovacije. Ravno od prebivalstva je odvisno tudi področje raziskav in razvoja (RR), ki skrbi za inovacije, ki so glavni kazalnik uspešnosti in konkurenčnosti podjetij v državi, od katerih je odvisna tudi gospodarska rast.

V diplomski nalogi bom tako poskušala prikazati, kako uspešna je Slovenija kot država; kako močno gospodarsko rast ima in ali se glede razvitosti lahko postavi ob bok visoko razvitim in konkurenčnim državam ali pa na tem področju zaostajamo in se tako lahko primerjamo samo z manj razvitimi državami.

Da bom lahko prišla do svojih ugotovitev, bom Slovenijo primerjala z Nemčijo, ki je gonilna sila Evropske unije (EU) in spada med gospodarsko razvite države in z Estonijo, ki sodi med manj razvite države EU.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Zgradba diplomskega dela

Diplomsko nalogo bom razdelila na tri dele: prvi del diplomske naloge bo teoretični, kjer bom pojasnila, kaj so to investicije, izobraževanje, raziskave in razvoj ter gospodarska rast, nato bo sledil še opis nekaterih investicijskih in gospodarskih teorij. Drugi del bo empirični in v tem delu bo sledila analiza posameznih držav, v tretjem delu pa bo sledil zaključek, kjer bom opravila primerjavo med Slovenijo, Estonijo in Nemčijo ter navedla sklepne ugotovitve, sporočila in refleksijo problematike.

2.2 Hipoteza

Za svojo diplomsko nalogo sem si zastavila dve hipotezi, ki ju bom potrdila ali ovrgla s pomočjo analize Slovenije, Estonije in Nemčije ter njihove medsebojne primerjave.

Hipotezi sta:

1. Investicije v izobraževanje in raziskave in razvoj vplivajo na dvig gospodarske rasti.
2. Slovenija premalo vlaga na področja izobraževanja in raziskav in razvoja in ne konkurira razvitim državam.

2.3 Metode preučevanja

Ker se bom v svoji diplomski nalogi ukvarjala s primerjavo med tremi državami, bom za raziskavo uporabila predvsem primarne in sekundarne vire ter že obstoječe analize gospodarske rasti posameznih držav. Uporabila bom tudi deskriptivno in primerjalno metodo in statistične metode analize hipotez.

3 DEFINICIJE POJMOV

V tem poglavju bom opredelila pojme, ki so ključni pri razumevanju moje diplomske naloge.

3.1 Investicije

Investicije so, na grobo povedano, nabiranje denarja za ustvarjanje še večjega dobička. So povečanje kapitala; uporabljanje resursov z namenom, da bi v prihodnosti povečali dobiček (World Finance 2015).

3.1.1 Vrste investicij

Györek (Györek 2003, 55) je investicije razdelil na naslednje načine:

- Temeljne investicije: vse, kar pridobimo s temi investicijami, moramo tudi povrniti v samo naložbo. Na ta način naložbam podaljšamo življenjsko dobo.
- Periodične/ciklične investicije: so tiste naložbe, ki jih ustvarimo glede na trenutne razmere na trgu investicijskega blaga in trgu vrednostnih papirjev.
- Visoko tvegane investicije: ključno pri teh investicijah je, da se donosi iz temeljnih in periodičnih investicij ne prelivajo v te investicije, saj so te investicije zelo tvegane. Prinesejo lahko tako visoke dobičke kot tudi velike izgube.

Investicije lahko delimo tudi na bruto in neto investicije. Bruto investicije so skupen dodatek na delniški kapital gospodarstva v določenem obdobju. Osnovni kapital je sestavljen iz osnovnih sredstev in neprodanih zalog. Bruto investicije so torej izdatki za nakup osnovnih sredstev in neprodanih zalog v obračunskem letu. Vendar pa bruto investicije ne kažejo dejanskih sprememb v gospodarstvu za dano leto. Med proizvodnim procesom je določena količina osnovnih sredstev porabljen. Ta izguba je znana kot amortizacija. In če to amortizacijo odštejemo od bruto investicij, dobimo neto investicije (Economics Online 2015).

Investicije so prav tako pomembne za gospodarski razvoj, saj je od njih odvisno, kako uspešno bo gospodarstvo. Če v njih vlagamo in z njimi ustvarjamo nova znanja in sposobnosti, bo gospodarstvo zelo uspešno, saj bomo z njimi lahko tudi napredovali v razvoju (Senjur 1991).

3.2 Izobraževanje

Ferjan trdi, da je »izobraževanje proces pridobivanja znanj, spretnosti in navad« (Ferjan 2005, 16). Je izobraževalno-vzgojni proces, v katerem pridobimo formativna in informativna znanja, spretnosti in navade. Poteka v različnih okoljih, tako doma kot v šoli in družbi. Je ciljno usmerjeno in temelji na znanstvenih spoznanjih (Ferjan 2005, 16–17).

Z izobraževanjem pridobimo potrebno znanje, ki nam nato omogoča reševanje problemov. Izobraževanje je tudi ključno za razvoj družbe. Njegova vloga in pomen sta se skozi čas sicer spreminjala, a vedno je bilo povezano z razvojem in spremembami (Možina in drugi 2002, 214–215).

Če je v preteklosti veljalo, da do uspeha pridemo s pridnostjo, delavnostjo, vztrajnostjo in požrtvovalnostjo, v prihodnosti vsi ti atributi ne bodo več dovolj za večje uspehe. Ker zahtevno in uspešno podjetništvo ne more temeljiti na majhnem in povprečnem znanju, bo znanje pridobilo svojo moč in postalo nepogrešljivo za vse večje uspehe (Kos 2009, 101).

Do premika v industriji in uspešnega gospodarstva bo tako prišlo z znanjem. Glavni vir uspeha ne bo več samo kapital, ampak osebni kapital, ki ga imajo ljudje. Izobrazba in pridobljeno znanje bo s časoma postalo najmočnejše orodje, katerega vrednosti se bodo organizacije morale zavedati, saj bodo ljudje to znanje nosili s seboj. To pomeni, da bi z odhodom posameznika iz podjetja, podjetje s tem izgubilo tudi vso njegovo znanje, ki je podjetju prinašalo uspešnost in konkurenčnost (Kos 2001, 253).

Kako veliko vrednost lahko pripišemo znanju opazimo že samo, če primerjamo nekdanje socialistične države z razvitimi državami Zahoda. Uspeh razvitih držav temelji na inovacijah, ki jih ustvarja visoko izobražen kader. V nerazvitih državah pa je redko katero podjetje dovolj uspešno in konkurenčno, ravno zaradi pomanjkanja znanja na vseh področjih v organizaciji (Kos 2009, 101).

3.2.1 Izobraževanje kot naložba in poraba

Izobraževanje je hkrati naložba in poraba, kar pomeni, da ima tako ekonomsko kot neekonomsko funkcijo, ki se izraža v učinkih izobraževanja, katere lahko preučujemo z mikro

in makro vidika. Pri tem se pojavljata dva problema: prvi je ugotavljanje in merjenje učinkov, drugi pa ugotavljanje in ločevanje stroškov. Izobraževanje je tako naložba, ki nam prinaša višje dohodke in zadovoljstvo v prihodnosti, hkrati pa je tudi potrošna dobrina, ki se kaže v trenutnem zadovoljstvu. Tu se pojavi problem ločevanja stroškov, saj je zelo pomembno, kam izdatke za izobraževanje vključimo. Zagotoviti moramo namreč zadostna sredstva, pridobljena s strani družbe in države. Vlaganja v izobraževanje tako ne bi smela temeljiti na razpoložljivem družbenem proizvodu, ampak na tem, koliko izobraževanje prispeva k povečanju družbenega proizvoda v primerjavi z drugimi naložbami. Če je družbenega proizvoda več, so vlaganja v izobraževanje premajhna, če ga je veliko, pa so vlaganja prevelika ali zgrešena. Tak način obravnavanja izobraževanja naj bi bil pravilnejši, hkrati naj bi tudi zagotovil stabilnejši sistem financiranja izobraževanja (Bevc 2006, 44–46).

3.3 Raziskave in razvoj

Na strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport je zapisano, da so »raziskave in razvoj ustvarjalno delo, ki ga upravljamo z namenom, da bi povečali znanje, vključno z znanjem o človeku, kulturi in družbi, ter uporabo tega znanja za razvoj novih aplikacij« (MIZS 2015).

Raziskave in razvoj navadno potekajo na področju naravoslovja in tehnike, družboslovnih in humanističnih ved in na področju interdisciplinarnih ved. To področje vključuje temeljne raziskave, uporabne raziskave na področjih, kot so kmetijstvo, medicina, farmacija in kemija ter delo, ki temelji na eksperimentalnem razvoju in vodi do novih naprav, produktov in procesov (OECD 2003).

Z izrazom raziskave in razvoj označujemo tiste dejavnosti, ki so povezane z inovacijami. Aktivnosti, ki jih označimo za RR, se razlikujejo od organizacije do organizacije, vseeno pa obstajata dva osnovna modela, po katerih bi lahko definirali RR. Prvi model predstavljajo inženirji, ki neposredno razvijajo nove produkte, drugi model pa predstavljajo znanstveniki, ki delajo raziskave na področju znanosti in tehnologije, katere bi lahko olajšale nadaljnji razvoj izdelka. V vsakem primeru pa se področje RR od ostalih področji v organizaciji razlikuje v tem, da ne prinese takojšnjega dobička in na splošno prinaša večje tveganje in negotovo donosnost naložb (R&D Mag 2015).

3.3.1 Raziskave in razvoj v Sloveniji

Ker je Slovenija majhna država, ki nima velikih konkurenčnih podjetij in potrebnega kadra, da bi lahko s pomočjo raziskav in razvoja dvignila gospodarsko rast in konkurirala tudi ostalim državam EU, bi lahko rešitev za ta problem poiskala v združevanju majhnih podjetij v skupnosti RR. Podjetja bi z združevanjem na področju RR združila finančna sredstva in bi tako imela na voljo več sredstev, kar bi pripeljalo do hitrejših in boljših rezultatov RR in s tem tudi boljše konkurenčnosti, kar bi služilo tudi gospodarstvu (Kos 1996, 50).

3.4 Gospodarska rast

Gospodarska rast se običajno meri z bruto domačim proizvodom (BDP-jem). Večji kot je BDP, boljša je gospodarska rast države. Merimo ga za obdobje enega leta (Mramor 1993, 46).

BDP je vsota bruto dodane vrednosti in davkov pridobljenih od produktov, od katere nato odštejemo morebitne subvencije, katere niso vštete v vrednost produktov. Izračunamo jo brez odbitkov za amortizacijo ali izčrpavanja naravnih virov (The World Bank 2015a).

Za gospodarsko rast naj bi bile najbolj zaslužne inovacije. Njihov vpliv seže tako na makroekonomsko kot tudi na mikroekonomsko raven. Na mikroekonomski ravni so inovacije pomembne zato, ker skrbijo za konkurenčnost podjetij tako doma kot v tujini, na makroekonomski ravni pa, ker je za državo zelo pomembno, da je inovacijsko sposobna, saj je gospodarska rast najuspešnejša predvsem v državah, ki so hitre pri inovacijah (Sočan in drugi 2003, 59).

Vseeno pa moramo pri gospodarski rasti upoštevati še en pomemben faktor. To je inflacija. Inflacija, merjena z letno stopnjo rasti BDP-ja kaže stopnjo spreminjanja cen v gospodarstvu kot celoti. Inflacija lahko vpliva na zmanjšanje BDP-ja, zmanjšan BDP pa je razmerje med tekočo lokalno valuto in stalno lokalno valuto (The World Bank 2015b).

3.4.1 Gospodarski razvoj

Vse države želijo doseči hiter gospodarski razvoj, ker je od gospodarskega razvoja odvisen življenjski standard ljudi. Vsaka država pa si želi svoj standard dvigniti.

Problem se pojavi, ko pride do porazdelitve dobička oz. izgube. Razdelitev dobička seveda ni sporna, saj bi ga bila vesela vsaka skupina prebivalstva. Problem se pojavi, ko je potrebno porazdeliti izgubo, saj nobena skupina prebivalstva ne želi zmanjšanja življenjskega standarda. V stagnantnem gospodarstvu smo konstantno razpeti med tem, kdo pridobi in kdo izgubi, zato ni čudno, da si vse vlade želijo hitro rastočega gospodarstva, kjer je pritok dobrin tako visok, da se tudi manjše izgube ne poznajo preveč pri standardu življenja in zato ekonomske odločitve nimajo tako velikih posledic. Družbene probleme je tako lažje reševati v razvijajočem se gospodarstvu (Senjur 1991, 25–26).

4 INVESTICIJSKE TEORIJE

4.1 Neoklasična teorija investicij

Neoklasično investicijsko teorijo je razvil Jorgenson. Teorija izvira iz optimizacije podjetja, cilj podjetja pa je maksimizacija dobička podjetja (Hayashi 1982).

Po tej teoriji lahko mejno stopnjo donosnosti naložbe enačimo z obrestno mero. Neoklasična teorija investicij temelji na predpostavki, da je prihodnost stabilna in zato naj bi bila obrestna mera brez tveganja. Ker pa smo v praksi vseeno negotovi in imamo strah pred tveganjem, se nam tu postavi vprašanje, kdaj so naše dokončne odločitve resnično dokončne in ne postanejo negotove in nenaklonjene tveganju. Odgovor je tam, kjer prevladuje popolna konkurenca in kjer ni davkov in ostalih stroškov in kjer imajo vsa podjetja na trgu enako ponudbo (Gordon 1992, 425).

Neoklasična teorija investicij temelji na predpostavkah, za katere velja, da so vse napačne. Te predpostavke pa so:

- Fizične osebe vlagajo samo zato, da bi s tem pridobile finančna sredstva,

- vsaka organizacija služi svojim delničarjem tako, da maksimizira trenutno tržno vrednost organizacije,
- vrednost družbe je neodvisna od kapitalske strukture in politike dividend,
- predpostavka, da prihodnje naložbe, ki jih neka organizacija lahko ima, ne bodo odvisne od predhodnih naložb in drugih odločitev (Gordon 1992, 426).

Na tem mestu se nam postavi še eno vprašanje: kako lahko ekonomska teorija, ki temelji na napačnih predpostavkah, prevladuje v ekonomiji. Preprost odgovor na to bi bil, da je neoklasična teorija investicij sprejela predpostavke, katere je Gordon kritiziral zato, ker so potrebne za stabilnost teorije investicij in njene optimalne lastnosti, ki so zaščitni znak neoklasičnega pogleda na svet (Corrty 1992, 483).

4.2 Keynesianska teorija investicij

Keynes je trdil, da so investicije določene glede na mejno učinkovitost kapitala in obrestno mero. Mejna učinkovitost kapitala je znižana vrednost pričakovanih donosov, ki izhajajo iz investicij. Investicije so tako določene z mejno učinkovitostjo kapitala, mejna učinkovitost kapitala pa se določa glede na pričakovanja (Anderson in Goldsmith 1997, 550).

Investicije tako niso določene glede na dejanske prihodnje dobičke, ampak glede na subjektivno predvidevane dobičke (Norčič 2000, 337).

Pri investiranju pa po Keynesu obstajata dve vrsti tveganja. Eno obsega dolžnikovo tveganje in njegove dvome, ali bo dobil svoje pričakovane donose, drugo pa zajema tveganje upnika, ki temelji na namernem ne vračanju posojila (Keynes 2006, 147–148).

Zelo pomembna je tudi sama razporeditev mejne učinkovitosti kapitala, saj preko nje, s predvidevanjem o prihodnosti, vplivamo na sedanost (Keynes 2006, 149).

4.3 Postkeynesianska teorija investicij

Postkeynesianci so, tako kot Keynesianci, zavračali neoklasičen pogled in obdržali prvoten Keynesianski pogled, da nestabilnost v finančnih odnosih lahko povzroči nihanje naložb in makroekonomije (Fazzari 1989, 102).

Vloga negotovosti pri investicijskih odločitvah je osrednja skrb postkeynesianske teorije. Kljub kritikam o varnosti investicijskih strategij, ki se nanašajo na verjetnostno teorijo, postkeynesianci niso razvili modela, ki bi bil skladen s keynesianskim pristopom. Negotovost igra ključno vlogo tako v kritični analizi prevladujočih teorij makroekonomije kot v oblikovanju postkeynesianskih opisov gospodarske politike (Poitras 2002).

Postkeynesianci trdijo, da neoklasični modeli temeljijo na nerealističnih predpostavkah in da moramo pri pojasnjevanju ekonomskih procesov upoštevati realistične predpostavke. V nasprotju z neoklasiki, postkeynesianci zagovarjajo nepopolnost trga in negotovost (Sušjan 2002).

4.4 Teorija človeškega kapitala

Izobraževanje bogati človeški um. Dolgo časa se izobraževanju ni pripisovalo nobene posebne vrednosti, ampak je veljalo za pomembno že samo po sebi. Produktivne posledice izobraževanja niso bile opažene, vse dokler se ni začelo pripisovati vrednosti Beckerjevi teoriji človeškega kapitala, ki človeški kapital povezuje s produktivnim znanjem. Izobrazba tako ni veljala več za samostojno dobrino, ampak za del produktivnega procesa. Po tej teoriji naj bi bila izobrazba investicija, ki poveča posamezen človeški kapital, ljudje pa naj bi se sami odločili, katera je tista optimalna stopnja izobrazbe, ki bi jim, glede na vložen trud (tako čas kot denar), dala največ v zameno vse do upokojitve. Na izobrazbo moramo torej gledati kot na investicijo: več kot se naučimo, bolj smo lahko produktivni (Sauer in Zagler 2012).

Znanje in pridobljene veščine pri posameznikih lahko poimenujemo kar kapital, vse nadaljnje aktivnosti, ki sledijo iz pridobljenega znanja in prinašajo vedno večjo produktivnost pa lahko imenujemo investicija (Poteliene in Tamasauskiene 2013).

5 TEORIJE GOSPODARSKE RASTI

5.1 Neoklasična teorija gospodarske rasti

Model zagovarja, da je v stanju dinamičnega ravnovesja raven dohodka kapitala določena s stopnjo rasti varčevanja in rasti prebivalstva. Model sta razvila Solow in Swan (Li in drugi, 1998).

Neoklasična teorija gospodarske rasti se je razvila v 50. in 60. letih 20. stoletja, kot posledica intenzivne raziskave na področju ekonomske rasti. Ta teorija za pomemben dejavnik gospodarske rasti označuje varčevanje. Neoklasični model rasti šteje kapital in delo za odločilna dejavnika. Poleg tega je neoklasični model proizvodni funkciji dodal še tehnologijo (Meade 2012).

5.2 Endogena teorija gospodarske rasti

Endogena teorija gospodarske rasti se je razvila kot reakcija na pomanjkljivosti v Solowem in Swanovem neoklasičnem modelu rasti. Je nova teorija, ki opisuje dolgoročno stopnjo gospodarske rasti na podlagi endogenih dejavnikov, ki nasprotujejo eksogenim dejavnikom neoklasične teorije gospodarske rasti. Neoklasičen model rasti pojasnjuje dolgoročno stopnjo rasti proizvodnje, ki temelji na dveh eksogenih spremenljivkah: stopnji rasti prebivalstva in stopnji tehnološkega napredka, ki sta neodvisni od stopnje varčevanja. Endogena teorija pa ni podala samo kritik na neoklasično teorijo. Namesto tega je neoklasično teorijo samo razširila z uvedbo tehničnega napredka v modele rasti. Endogene modele rasti so razvili Arrow, Romer in Lucas (Romer 1994).

5.3 Postkeynesianska teorija gospodarske rasti

Postkeynesianska teorija je velika mešanica modelov rasti, ki so različni ali celo nasprotujoči. Vseeno pa je postkeynesianski pogled možno določiti na treh osnovnih načelih:

- gospodarski sistemi, se mogoče ne nagibajo k polni zaposlenosti,
- investicijske odločitve so neodvisne od varčevanja,

- komponentne povpraševanja lahko vplivajo na stopnjo rasti gospodarstva (Commendatore in drugi 2001).

Glavna ideja postkeynesianske teorije rasti je, da agregatne prihranke prilagajamo neodvisnemu obsegu skupne investicije. Prilagoditev prihrankov naložbam in ne obratno, pa je osrednje sporočilo Keynesianske splošne teorije. Keynes je trdil, da pri začetni novosti ne gre za obrestno mero, ampak za raven dohodka, ki zagotavlja enakost med varčevanjem in naložbami (Kurz in Slavadori, 2010).

6 ANALIZA SLOVENIJE

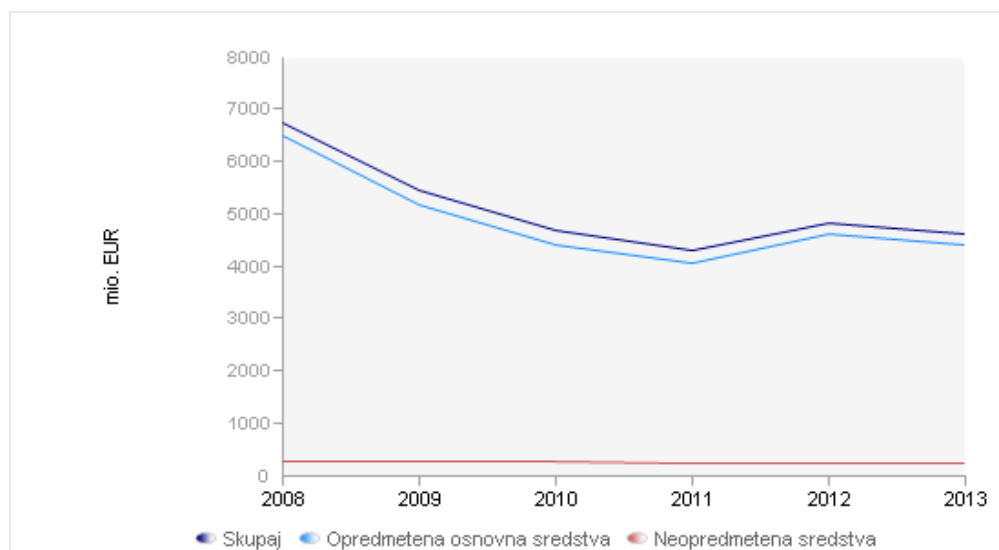
6.1 Investicije

Podatke o investicijah v osnovna sredstva pri nas zbira Statistični urad Republike Slovenije (SURS), ki podatke pridobi pri tistih družbah, podjetjih in poslovnih subjektih, kateri imajo zaposlenih vsaj 20 ljudi. Pri tem za investicije upoštevajo vse nakupe in pridobitve lastnih sredstev, sredstva, ki jih imajo v lastni izdelavi, naložbene nepremičnine in prenovo, rekonstrukcijo ali posodobitev že obstoječih sredstev (Statistični urad RS, 2014a).

Glede na regije je za investicije največ sredstev prispevala osrednjeslovenska regija, katera je investicijam namenila 35% denarja, drugo mesto je zasedla savinjska regija, ki je za investicije namenila 21%, tej pa je sledila jugovzhodna Slovenija, ki je prispevala 9% sredstev. V posameznih občinah pa je bilo največ investicij v občini Ljubljana, kjer so poslovni subjekti za investicije namenili 1,3 milijarde EUR (Statistični urad RS, 2015a).

V letu 2013 so tako poslovni subjekti ustvarili 4,6 milijarde EUR investicij v osnovna sredstva, kar je za 4,5% manj v primerjavi z letom 2012. Investicije so bile manjše skoraj na vseh področjih, od leta 2008 je bila vrednost investicij manjša samo še leta 2011, najvišja pa je bila leta 2008 (glej graf 6.1), (Statistični urad RS, 2015a).

Graf 6.1: Investicije v osnovna sredstva, Slovenija 2008-2013

Vir: Statistični urad RS (2015a).

Koliko denarja se je namenilo za investicije v letu 2013 na posameznih področjih, pa lahko razberemo iz spodnje tabele (glej tabelo 6.1).

Tabela 6.1: Investicije v osnovna sredstva po področjih v Sloveniji, 2013

	Skupaj 1.000 EUR
Področja	4 607 975
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	15 684
Rudarstvo	34 231
Predelovalne dejavnosti	1 076 582
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	763 687
Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami in odpadki, saniranje okolja	34 739
Gradbeništvo	52 778
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	259 469
Promet in skladiščenje	294 082
Gostinstvo	55 571
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	201 135
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	201 860

Poslovanje z nepremičninami	32 173
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	128 145
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	26 653
Dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti	1 062 082
Izobraževanje	182 282
Zdravstvo in socialno varstvo	131 153
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	51 542
Druge dejavnosti	4 129

Vir: Statistični urad Republike Slovenije (2015a).

Kot je razvidno iz tabele 6.1, se je največ sredstev v letu 2013 namenilo za področje predelovalne dejavnosti, kjer je bilo za investicije namenjenih 1 076 582 000 EUR, zelo tesno pa mu sledi področje dejavnost javne uprave in obrambe in dejavnost obvezne socialne varnosti, kjer so za investicije namenili 1 062 082 000 EUR. Najmanj sredstev je bilo namenjenih za druge dejavnosti, tu je bilo vloženih 4 129 000 EUR, sledi pa mu področje kmetijstva in lova, gozdarstva, ribištva, kjer je bilo za investicije namenjenih 15 684 000 EUR. Za področje izobraževanja je bilo namenjenih 182 282 000 EUR, kar ga postavlja na osmo mesto po deležu največ namenjenih investicij, za področje strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti pa je bilo namenjenih 128 145 000 EUR, kar ga postavlja na deseto mesto po deležu največ namenjenih investicij. Izobraževanje in strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti sem izpostavila zato, ker se ravno tu največ vlaga v raziskave in razvoj. Tako samo lahko videli, da Slovenija za ta dva področja, v primerjavi s področjem predelovalne dejavnosti in dejavnosti javne uprave in obrambe ter dejavnosti obvezne socialne varnosti, ne nameni toliko denarja. Za predelovalno dejavnost in dejavnost javne uprave in obrambe ter dejavnost socialne varnosti se skupno nameni skoraj polovica vsega deleža (46,41%), medtem ko se za izobraževanje in strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti skupno nameni le 6,74% (3,96% za izobraževanje in 2,78% za strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti).

6.2 Izobraževanje

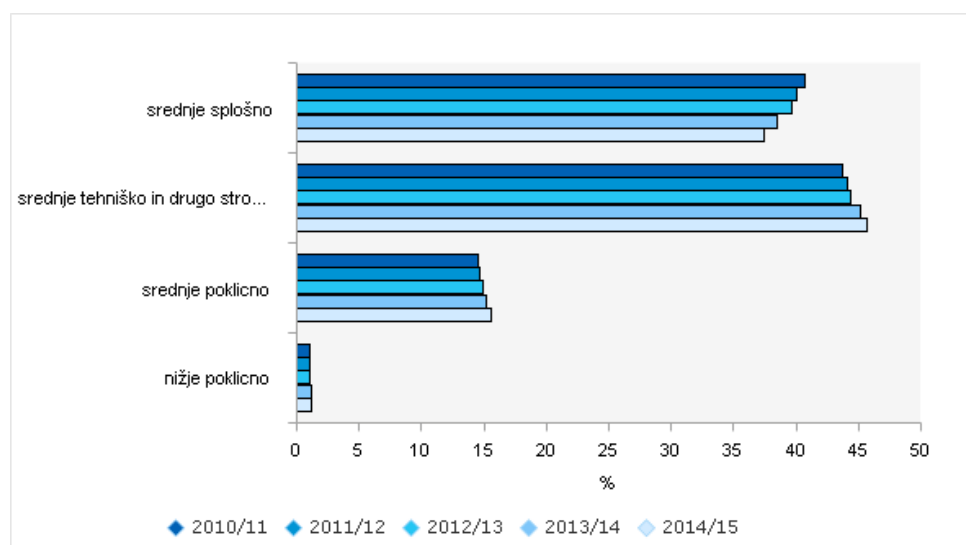
Kot sem že omenila, je izobraževanje ključno za razvoj gospodarstva in tudi družbe, zato bi tudi investicije vanj morale biti visoke, a smo v Sloveniji, glede na ekonomske svetovalce OECD, premalo učinkoviti glede vlaganja vanj. Glede na porabljen sredstva smo v

primerjavi z ostalimi evropskimi državami, ki imajo podobne uspehe kot naši učenci, premalo uspešni. Dobre rezultate dosegamo ob previsokih stroških, zato strokovnjaki OECD priporočajo reorganizacijo izobraževanja. Slovenija je glede izdatkov na učence, dijake in študente sicer v povprečju EU, a smo v primerjavi z nordijskimi državami, ki imajo primerljivo trajanje in strukturo izobraževanja, precej manj radodarni (Eurydice Slovenija 2011).

Javni izdatki za formalno izobraževanje, so v letu 2012 znašali približno 2 milijardi EUR, kar predstavlja 5,8% BDP-ja. Največ izdatkov so neposredno prejele izobraževalne ustanove, 5% pa je bilo dodeljenih javnim transferjem. Od 106 milijonov EUR, ki so bili dodeljeni javnim transferjem, jih je bilo 60% namenjenih visokošolskemu izobraževanju, 35% pa srednješolskemu (Statistični urad RS 2014b).

Zadnji znani podatki, za uspešno dokončano šolanje so izdani za šolsko leto 2013/14 in v tem letu je srednješolsko izobrazbo pridobilo skoraj 18 000 mladih in nekaj manj kot 2500 odraslih (glej tabelo 6.2), kar je nekaj manj, kot šolsko leto prej. Prav tako je bilo v primerjavi s šolskim letom 2012/13 tudi manj vključenih v izobraževanje. Število dijakov naj bi se sicer povečalo v naslednjih letih, saj je zadnja tri leta zaznati porast števila osnovnošolskih učencev. Je pa od leta 2010 naprej naraščal vpis v srednje tehniško in drugo strokovno izobraževanje, v srednje in v nižje poklicno, v srednje splošno izobraževanje pa vpis upada (glej graf 6.2), (Statistični urad RS, 2015b).

Graf 6.2: V srednješolsko izobraževanje vpisani dijaki, Slovenija, 2010-2015

Vir: Statistični urad RS (2015b).

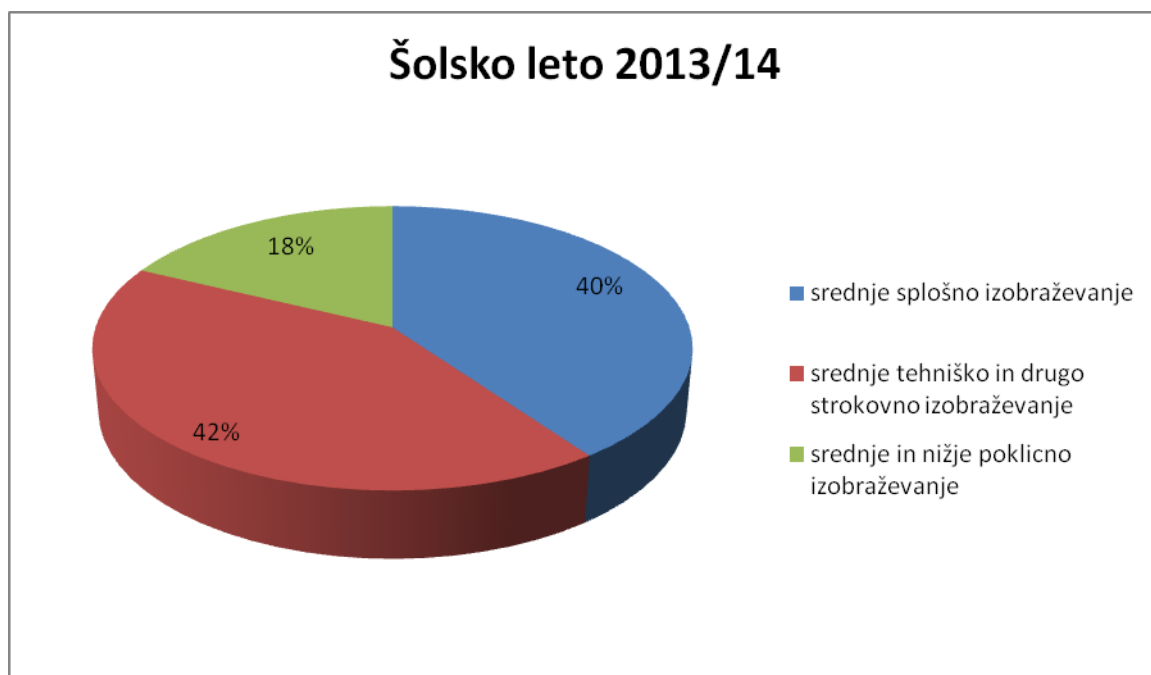
Tabela 6.2: Srednješolsko izobraževanje mladih in odraslih v Sloveniji, 2012/13, 2013/14

	2012/13	2013/14
Dijaki		
vključeni v izobraževanje	76 058	74 907
zaključili izobraževanje	18 463	17 950
Odrasli		
vključeni v izobraževanje	14 790	14 003
zaključili izobraževanje	3 234	2 484

Vir: Statistični urad RS (2015b).

Glede na stopnjo izobrazbe je v letu 2013/14 največ dijakov dokončalo srednje tehniško in drugo strokovno izobraževanje, teh je bilo 42%, 40% dijakov je dokončalo srednje splošno izobraževanje, srednje in nižje poklicno izobraževanje pa je dokončalo 18% dijakov (glej graf 6.3) (Statistični urad RS, 2015b).

Graf 6.3: Pridobljena srednješolska izobrazba v Sloveniji, 2013/14

Vir: Statistični urad RS (2015b).

6.3 Raziskave in razvoj

Za raziskovalno-razvojne dejavnosti je bilo v Sloveniji, v letu 2013 porabljenih 935 milijonov EUR, kar znaša 2,59% slovenskega bruto domačega proizvoda. Največ sredstev so za raziskave in razvoj namenili v poslovnem sektorju, kjer so vložili 715,5 milijona EUR, 121,7 milijona EUR so namenili v državnem sektorju, v visokošolskem sektorju so porabili 97,4 milijona EUR, zasebni nepridobitni sektor pa je za ta namen porabil 374 000 EUR. Največ sredstev, namenjenih raziskavam in razvoju, 597 milijonov EUR, so prispevale gospodarske družbe, državni viri so prispevali 251,3 milijona EUR, finančna sredstva iz tujine pa so znašala 83,3 milijona EUR (glej tabelo 6.3), (Statistični urad RS, 2015c).

Tabela 6.3: Finančna sredstva za raziskave in razvoj v Sloveniji, 2013

Viri financiranja	Sektor izvedbe				
	skupaj	poslovni sektor	državni sektor	visokošolski sektor	zasebni nepridobitni sektor
	Izraženo v 1000 EUR				
Skupaj	935 006	715 538	121 662	97 432	374
Gospodarske družbe	596 981	576 518	9 199	11 073	191
Država	251 263	90 288	96 710	64 157	108
Visoko šolstvo	3 236	-	-	3 236	-
Zasebne nepridobitne organizacije	194	52	25	57	61
Tujina	83 331	48 680	15 728	18 909	14

Vir: Statistični urad RS (2015c).

6.4 Gospodarska rast

Leta 2013 je bila gospodarska rast pozitivna v treh regijah. Najvišja je bila v Gorenjski regiji in je znašala 0,8%, negativno rast pa je imelo devet regij. Najvišji padec gospodarstva, -4,5%, smo zaznali v Zasavski regiji (glej tabelo 6.4). BDP na prebivalca pa se je gibal od 62,5% do 141,6%. Najvišji je bil v Osrednjeslovenski regiji, najnižji pa v Zasavski. Razlika med njima je bila tako 79,1% (glej graf 6.4), (Statistični urad RS, 2015č).

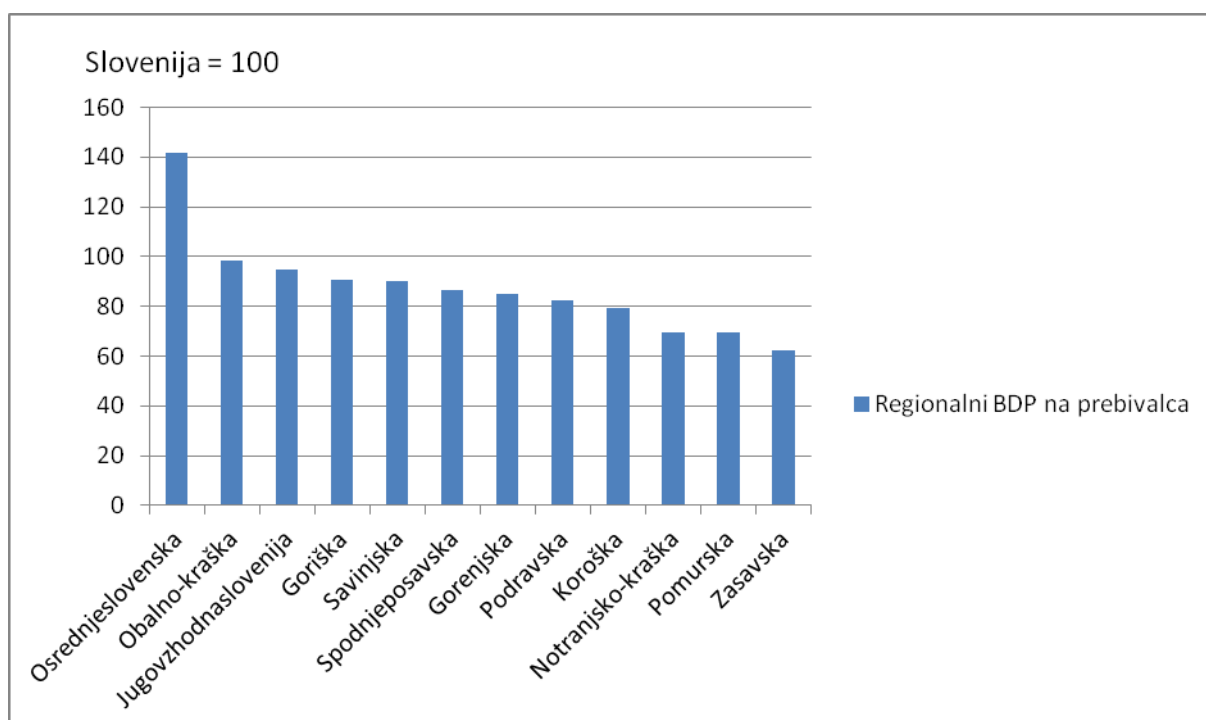

Tabela 6.4: Stopnja rasti BDP po regijah v Sloveniji, 2013

Gorenjska	0,8
Notranjsko-kraška	0,2
Pomurska	0,2
Osrednjeslovenska	-0,2
Jugovzhodna Slovenija	-1,1
Podravska	-1,7
Spodnjeposavska	-1,8
Koroška	-1,8
Savinjska	-2,2
Goriška	-2,4
Obalno-kraška	-3,3
Zasavska	-4,5

Vir: Statistični urad RS (2015č).

Graf 6.4: Regionalni BDP na prebivalca v Sloveniji, 2013

Vir: Statistični urad RS (2015č).

Večji padec BDP-ja pa nam preprečuje zunanje povpraševanje. Izvoz se je v tretjem četrtletju v letu 2013 povečal že peto četrtletje zapored in ugodne menjave s tujino so tako zelo prispevale k rasti, medtem ko je domače povpraševanje na gospodarsko aktivnost, kljub počasni stabilizaciji, negativno (Statistični urad RS, 2013).

7 ANALIZA NEMČIJE

7.1 Investicije

Nemška industrijska podjetja z 20 ali več zaposlenimi, so v letu 2013 investirala 56,5 milijarde EUR v osnovna sredstva, kar je 0,5 milijarde EUR, ali 0,8% manj, kot leto prej. Najvišje investicije v letu 2013 so bile v proizvodnji motornih vozil in so znašale 13,8 milijarde EUR. V primerjavi z letom 2012 so se povečale za 0,2 milijardi EUR, ali za 1,5%. Druga največja naložba je bila v strojništvu, kamor je bilo vloženi 6,2 milijarde EUR. Znatno pa je povečal obseg investicij v kemični industriji, kamor je bilo vloženi 5,4 milijarde EUR, ali 12,5% denarja več kot leto prej. Povečanje investicij so zabeležili tudi v industriji živilskih proizvodov kamor so vložili 3,9 milijarde EUR, ali 2,3% več kot leta 2012. V primerjavi z letom 2012 pa so se zmanjšale investicije v proizvodnjo računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, kamor so vložili 2,6 milijarde EUR, ali 23,6% manj, v proizvodnjo električnih naprav, kjer so investicije znašale 3 milijarde EUR, ali 11,1% manj in v proizvodnjo izdelkov iz gume in plastičnih mas, kamor so vložili 2,6 milijarde EUR, kar je 7,1% manj kot v letu 2012 (glej tabelo 7.1), (Destatis 2014c in Destatis 2014č).

Tabela 7.1: Investicije v osnovna sredstva glede na industrijo v Nemčiji, 2012-2013

Industrija	Naložbe v osnovna sredstva (milijonih EUR)		Sprememba v primerjavi s prejšnjim letom
	2012	2013	v %
Skupno	57 000	56 536	- 0,8
Proizvodnja hrane in krme	3 807	3 896	2,3
Proizvodnja kemičnih	4 764	5 362	12,5

Industrija	Naložbe v osnovna sredstva (milijonih EUR)		Sprememba v primerjavi s prejšnjim letom
	2012	2013	v %
izdelkov			
Proizvodnja iz gume in plastičnih mas	2 800	2 601	– 7,1
Proizvodnja kovin	2 930	2 908	– 0,7
Proizvodnja kovinskih izdelkov	4 006	3 860	– 3,6
Proizvodnja računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov	3 321	2 538	– 23,6
Proizvodnja električne opreme	3 339	2 969	– 11,1
Strojništvo	6 294	6 245	– 0,8
Proizvodnja motornih vozil	13 603	13 812	1,5

Vir: Destatis (2014č).

7.2 Izobraževanje

V proračunu za izobraževanje je bilo v letu 2013 v Nemčiji namenjenih 116,6 milijarde EUR, od tega je država namenila 75,1 milijarde EUR, 23,4 milijarde EUR so namenile občine, zvezne vlade pa so namenile 7,8 milijarde EUR. V šolski proračun so prispevala tudi podjetja, agencije za zaposlovanje in zasebna gospodinjstva, vsi ti izdatki pa niso namenjeni samo izobraževanju, ampak tudi raziskavam in znanosti (Destatis 2014b).

Izobraževalnih programov prehodnega območja, katerih cilj je pridobitev osnovnega strokovnega znanja ali dokončanje izobraževanja »večnih študentov« in tako izboljšanje položaja mladih na trgu zaposlitve, se je leta 2013 udeležilo 293 000 ljudi. Približno 6,2 milijona ljudi se je udeležilo srednješolskega izobraževanja, kar je za 1% manj kot leto prej, število študentov pa se je povečalo za 5%, na 2,6 milijona. Raziskave kažejo tudi na uravnoteženost med spoloma v izobraževanju tako, da se izobražuje približno enako število žensk kot moških (Destatis 2014d).

7.3 Raziskave in razvoj

Nemško povprečje za raziskave in razvoj je v letu 2013 znašalo 2,84% BDP-ja, kar pomeni, da je Nemčija nad povprečjem EU (glej tabelo 7.2) in da sledi ciljem EU, da bi do leta 2020 države članice za raziskave in razvoj namenile 3% BDP-ja. Izdatke za raziskave in razvoj so prispevale javne ustanove, visokošolski zavodi in gospodarstvo, ki so skupno namenili slabih 80 milijard EUR. Gospodarstvo je za raziskave in razvoj namenilo največ denarja in sicer 53 milijard EUR, ali 1,91% BDP-ja. Visokošolski zavodi so namenili 14 milijard EUR, kar znaša 0,51% BDP-ja, javne institucije pa so prispevale najmanj in sicer nekaj manj kot 12 milijard EUR, ali 0,42% BDP-ja (Destatis 2015c).

Tabela 7.2: Investicije v raziskave in razvoj v Nemčiji, 2013

Dežela	Državni sektor in zasebne nepridobitne institucije	Visokošolski zavodi	Gospodarstvo	Skupno	Skupno
Izraženo v milijonih EUR					v % BDP
Baden-Württemberg	1 748	2 187	16 268	20 204	4,80
Bavarska	1 614	2 186	12 142	15 942	3,16
Berlin	1 384	955	1 682	4 021	3,58
Brandenburg	444	223	270	937	1,55
Bremen	284	212	296	793	2,69
Hamburg	470	516	1 333	2 318	2,33
Hessen	557	1 020	5 288	6 865	2,83
Mecklenburg-Vorpommern	265	241	178	683	1,83
Spodnja Saška	971	1 293	4 745	7 009	2,84
Severno Porenje-Vestfalija	2 009	3 020	6 732	11 761	1,94
Rheinland-Pfalz	205	532	1 918	2 655	2,14
Saarland	133	150	179	462	1,42
Saška	848	862	1 162	2 871	2,74
Saška-Anhalt	273	279	228	780	1,43
Schleswig-Holstein	301	289	607	1 198	1,47
Thüringen	273	335	550	1 158	2,20
Nemčija	11 862	14 302	53 566	79 730	2,84

Vir: Destatis (2015a) in Destatis (2015b).

7.4 Gospodarska rast

Nemško gospodarstvo je označeno za socialno tržno gospodarstvo in se lahko postavi ob bok ZDA in Japonski. Kljub močni azijski konkurenci je Nemčiji uspelo ohraniti položaj največjega svetovnega izvoznika, kar je prispevalo k temu, da je gospodarstvo še vedno močno in stabilno (MyGermanCity 2015).

V letu 2013 je bilo nemško gospodarstvo stabilno. BDP raste že zadnjih nekaj let in tako je bil kljub stalni recesiji v nekaterih evropskih državah in zadržani rasti svetovnega gospodarstva tudi v letu 2013 za 0,4% večji kot leto prej (glej tabelo 7.3). Glavna gonilna sila za nemško gospodarsko rast so bili izdatki za končno potrošnjo. Uspešne so bile tudi storitvene panoge, ki so povečale svojo proizvodnjo. Posebej veliko rast (3,4%) je bilo moč zaznati v poslovnih storitvah, industrija je obdržala enako raven kot leto prej, v gradbeništvu pa je bilo zaznati padec za 1,2%, a vseeno je bil pol manjši kot v letu 2012. Zaradi slabega zunanega gospodarstva je bila manj dinamična zunanja trgovina, saj se je izvoz zmanjšal za 0,6%, se je pa povečal uvoz za 1,3%. Saldo izvoza in uvoza je tako najbolj zmanjšal BDP. Prav tako se je, kljub izraziti upočasnitvi, povečala zaposlenost za 0,6%, vendar pa se je, za 0,2%, zmanjšala produktivnost dela (glej tabelo 7.4), (Destatis 2014a).

Tabela 7.3: Spremembe BDP-ja glede na predhodno leto (v %), 2003-2013

2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
-0,4	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	4,0	3,3	0,7	0,4

Vir: Destatis (2014a).

Tabela 7.4: BDP glede na predhodna leta v Nemčiji po panogah, 2010-2013

Sprememba glede na predhodno leto v %	2010	2011	2012	2013
BDP	4,0	3,3	0,7	0,4
Zaposlenost	3,5	1,9	-0,4	-0,2
Industrija	16,5	5,5	-0,4	0,0
Gradbeništvo	8,7	4,6	-2,4	-1,2
Izvoz	15,2	8,0	3,2	0,6
Uvoz	12,5	7,4	1,4	1,3

Vir: Destatis (2014a).

8 ANALIZA ESTONIJE

8.1 Investicije

V letu 2013 je Estonija največ deleža BDP namenila za predelovalne dejavnosti, kamor je vložila 15,9% BDP, kar je 0,2% manj kot leto prej. Z 12,7% jim sledi trgovina, kamor so v letu 2013 prispevali 0,3% več. Najmanjši delež, 3,3% BDP, ali 0,4% manj kot leto prej, je bil namenjen električni energiji. Izobraževanju je namenjeno 0,1% BDP-ja več kot leto prej, torej 5% BDP-ja, kar ga uvršča na osmo mesto, glede na velikost investicij, v strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti pa je bilo vložena 3,7% BDP-ja (0,2% več kot v letu 2012), kar jih postavlja na komaj enajsto mesto glede na investiranje (glej tabelo 8.1), (Estonia.eu 2015a).

Tabela 8.1: % BDP po glavnih področjih gospodarske dejavnosti v Estoniji, 2011-2013

Področje	2011	2012	2013
Predelovalne dejavnosti	16,5	16,1	15,9
Poslovanje z nepremičninami	9,7	9,8	10,2
Trgovina	12,1	12,4	12,7
Gradbeništvo	7,0	7,5	7,5
Promet in skladiščenje	8,7	8,9	8,7
Javna uprava in obramba	6,9	6,7	6,8
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	5,0	5,1	4,7
Izobraževanje	5,0	4,9	5,0
Poslovne dejavnosti	4,6	4,4	4,5
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	3,6	3,5	3,7
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	3,9	4,1	3,6
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	4,0	3,7	3,3

Vir: Estonia.eu (2015a).

8.2 Izobraževanje

Glavni cilj izobraževalnega sistema v Estoniji je estonsko družbo razviti v odprto družbo znanja, kjer se vsaka oseba uči celo življenje. Cilj je ustvariti ugodne pogoje za razvoj osebnosti, družine in estonskega naroda, spodbujanje razvoja etničnih manjšin, gospodarskega, političnega in kulturnega življenja v Estoniji in ohranjanje narave v svetovnem in kulturnem kontekstu, naučiti ljudi vrednot državljanstva in postaviti predpogoje za ustvarjanje tradicije vseživljenjskega učenja. Zadnja leta je tako moč zaznati rast števila študentov, ki opravljajo visokošolsko izobrazbo (Estonia.eu 2015a).

Na začetku šolskega leta 2013/14 je bilo v Estoniji v formalno izobraževanje vključenih več kot 226 000 oseb, od teh je bilo več kot 140 000 vključenih v splošno izobraževanje, 25 700 v poklicno izobraževanje, v višje izobraževanje pa je bilo vključenih 60 000 ljudi (glej tabelo 8.2). Vrtec je obiskovalo 68 684 otrok, kar pomeni, da je bilo v vrtec vključenih 75% otrok starih od 1 do 6 let. Estonija je leta 2013 sprejela šolsko reformo, po kateri morajo javne in zasebne visokošolske ustanove zagotoviti brezplačno izobraževanje za študente, izobraževanje morajo tako zagotoviti na osnovi državnega proračuna. Država prav tako sledi ciljem evropske strategije, da mora biti delež 30-34 letnikov vključenih v terciarno izobraževanje vsaj 40%. Leta 2012/13 je bil cilj dosežen, saj je bil delež 30-34 letnikov 40%, leta 2013/14 pa je delež narastel na 44% (Statistics Estonia 2015a in Statistics Estonia 2015b).

Tabela 8.2: Vključenost v formalno izobraževanje v Estoniji, 2011-2013

	2011	2012	2013
Enota: 1000			
Skupno	237,6	231,9	226,2
Splošno izobraževanje	143,0	140,9	140,5
...Osnovna raven	112,0	112,2	113,6
...Gimnazijska raven	31,0	28,8	26,9
Poklicno izobraževanje	27,0	26,2	25,7
Višje izobraževanje	67,6	64,8	60,0

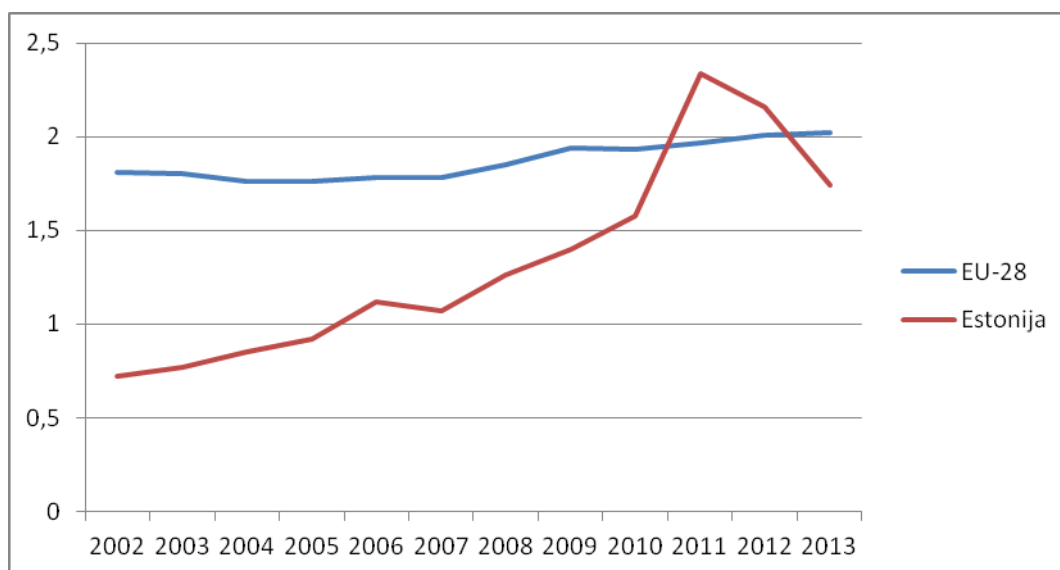
Vir: Statistics Estonia (2015b).

8.3 Raziskave in razvoj

V Estoniji področje raziskav in razvoja nenehno raste že od leta 2001. V zadnjih treh letih je naftna industrija ustvarila veliko naložb v nove tehnologije in v letu 2011 so te investicije predstavljale tretjino bruto domačih izdatkov Estonije, za raziskave in razvoj. Leta 2011 je bila tako intenzivnost raziskav in razvoj 2,37%, kar je Estonijo postavilo na sedmo mesto med vsemi EU članicami. Leta 2012 so naložbe naftne industrije v raziskave in razvoj padle na 2,18%, kar je Estonijo postavilo dve mesti nižje na področju raziskav in razvoja med vsemi EU članicami, vseeno pa je bila intenzivnost raziskav in razvoja še vedno desetino odstotne točke nad evropskim povprečjem, ki je znašal 2,07% (Statistics Estonia 2014b).

Izdatki za raziskave in razvoj pa so v Estoniji leta 2013 znašali 326 milijonov EUR, kar je 14% manj kot leto prej. Razlog za to pa je v tem, da lahko začetek ali prenehanje enega velikega projekta v majhni državi konkretno vpliva na statistiko. V letih od 2010 do 2012 je bilo veliko vlaganj v estonsko naftno industrijo, kar je dvignilo izdatke za raziskave in razvoj. Leta 2013, ko so dosegli proizvodno fazo, pa so se zmanjšale naložbe v naftno industrijo, kar je bil vzrok za znižanje izdatkov za raziskave in razvoj. Ti so se, izraženi v BDP-ju, znižali z 2,16% v letu 2012 na 1,74% v letu 2013 (glej graf 8.1). Kljub temu pa je bila Estonija uvrščena takoj za prvo deseterico članic EU na področju raziskav in razvoja (Statistics Estonia 2014a).

Graf 8.1: Intenzivnost raziskav in razvoja, Estonija v primerjavi z EU povprečjem, 2002-2013

Vir: Statistics Estonia (2014a).

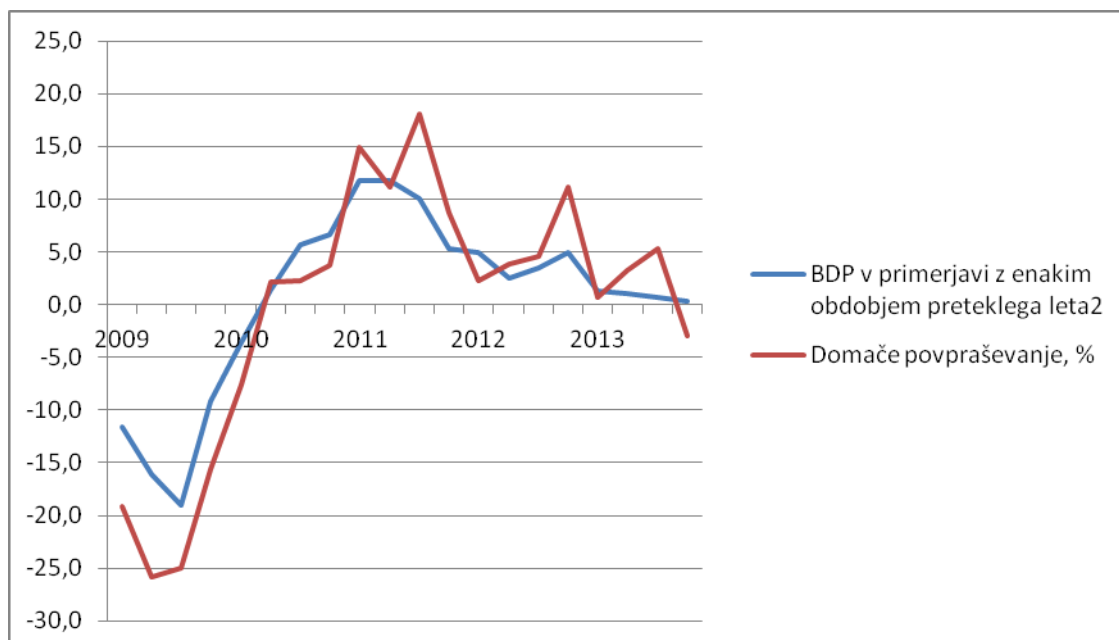

47% izdatkov, namenjenih raziskavam in razvoju v Estoniji, je bilo leta 2013 financiranih s strani vlade, v primerjavi z letom 2012 so se tako povečali za 6%. Delež financiranja raziskave in razvoja v javnofinančnih izdatkih pa so znašali 2,13% (Statistics Estonia 2014a).

8.4 Gospodarska rast

BDP se je v Estoniji, v primerjavi z letom 2012, povečal za 0,8% in je predstavljal najmanjši porast v zadnjih štirih letih (glej graf 8.2). Znašal je 18,4 milijarde EUR. K povečanju BDP-ja je najbolj prispevala trgovinska dejavnost. V prvih treh četrletjih je do povečanja prišlo zaradi povečanja veleprodajnih dejavnosti, v zadnjem četrletju pa je na rast najbolj vplivala trgovina na drobno. K rasti BDP-ja sta prispevala tudi proizvodnja, ki se je povečala predvsem zaradi porasta izvoza proizvodnje in povečanja domače prodaje proizvodnje ter informacijske in komunikacijske dejavnosti. Estonsko gospodarstvo pa je najbolj upočasnilo transport in skladiščenje. V prvi četrtni je bil upad največji zaradi transporta, v ostalih treh četrletjih pa je upad najbolj povzročilo skladiščenje. Negativen učinek na BDP je imel tudi upad v gradbeništvu ter znanstvenih in tehničnih dejavnostih (Statistics Estonia 2014c).

Graf 8.2: Realna rast BDP-ja in domačega povpraševanja, Estonija, 2009-2013

Vir: Statistics Estonia (2014c).

Domače povpraševanje pa se je povečalo za 1,5% (glej graf 8.2). Razlog za to je predvsem v povečanju izdatkov za končno potrošnjo v gospodinjstvih, kateri pa so se povečali zaradi rasti izdatkov za kulturo, hrano in brezalkoholne pijače (Statistics Estonia 2014c).

9 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN NEMČIJE

9.1 Investicije v osnovna sredstva

Slovenija je v letu 2013 namenila 4,6 milijarde EUR v osnovna sredstva, kar je bilo 4,5% manj, kot je za investicije porabila v letu 2012, Nemčija pa je v letu 2013 v osnovna sredstva investirala 56,5 milijarde EUR, oz. 0,8% manj kot leto prej. Slovenija je tako v primerjavi z Nemčijo v letu 2013, v primerjavi s predhodnim letom, investirala za 3,7% manj denarja v osnovna sredstva kot Nemčija.

Slovenija je največ denarja namenila v predelovalne dejavnosti, kamor je investirala dobro milijardo EUR, Nemčija pa je največ investirala v proizvodnjo motornih vozil, za katero je namenila 13,8 milijarde EUR. Najmanj investicij, 4 129 000 EUR, je Slovenija namenila za druge dejavnosti, Nemčija pa je najmanj namenila proizvodnji računalnikov, elektronskih in optičnih izdelkov, kamor je vložila 2,5 milijardi EUR (glej tabeli 6.1 in 7.1).

9.2 Izobraževanje

V letu 2012 je Slovenija za izobraževanje namenila 2 milijardi EUR, v nemškem proračunu pa je bilo za ta namen na voljo 116,6 milijarde EUR.

Za podrobno statistično obdelavo in primerjavo bom vzela podatke iz leta 2011¹, za povprečje pa bom vzela podatke za EU-27².

Vse države članice so leta 2011 skupno namenile nekaj več kot 660 milijard EUR, kar je največ od leta 2008. Nemčija je namenila slabih 125,6 milijard EUR, Slovenija pa nekaj manj kot 2,47 milijardi EUR. Na učenca/študenta je Nemčija namenila 8 042 EUR, kar je več kot je

---

¹ Podatki iz leta 2011 so zadnji znani podatki objavljeni na Eurostatu, ki so na voljo v celoti.

² Hrvaška je v EU stopila šele leta 2013, zato sem jo izključila iz analize za leto 2011.

povprečje EU (6 869 EUR), Slovenija pa se je s 6 781 EUR na učenca/študenta povprečju približala. Obe državi sta tako od leta 2008, največ izdatkov namenili v letu 2011. Glede na BDP na prebivalca pa je Slovenija namenila 32,3% kar je manj kot leto prej in več kot je EU povprečje, ki znaša 26,1%. Nemčija pa je bila s 26,1% BDP-ja na prebivalca blizu povprečja, a je namenila manj sredstev kot leta 2009 in 2010 (glej tabelo 9.1).

Tabela 9.1: Izdatki za izobraževanje, EU-27, Nemčija, Slovenija, 2008-2011

	Izdatki za izobraževanje				Letni izdatki za izobraževanje na učenca/študenta				Letni izdatki za izobraževanje na učenca/študenta			
	v 1 000 000 po SKM				po SKM				v BDP na prebivalca			
Leto	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
EU-27	627519,4	633095,9	659311,3	660293,4	6 501,9	6 561,6	6 933,9	6 869,2	25,6	27,4	28,0	26,9
Nemčija	108625,8	111524,0	121365,3	125557,4	7 012,1	7 235,9	7 796,8	8 042,1	24,2	26,9	26,7	26,1
Slovenija	2 384,3	2 348,7	2 397,1	2 469,7	6 484,7	6 525,1	6 676,7	6 781,7	28,6	32,2	32,4	32,3

Vir: Eurostat (2015a); Eurostat (2015b); Eurostat (2015e).

Osnovno izobrazbo je v Sloveniji doseglo 29,8% ljudi, ki se je izobraževalo, v Nemčiji pa je bil ta delež za 9,1% manjši od evropskega povprečja 30,2% in je znašal 21,1%. Evropsko povprečje ljudi, ki so dosegli nižjo srednješolsko izobrazbo, je znašal 23,1%. Slovenija je bila tako s 15% pod evropskim povprečjem, Nemčija pa s 34,3% nad evropskim povprečjem. Pri deležu ljudi, ki so dosegli višjo srednješolsko izobrazbo, je evropsko povprečje znašalo 24,9%. Slovenija je s 26,5% to povprečje preseгла, Nemčija pa se je s 22,9% znašla pod evropskim povprečjem. Slovenija je bila z 28,7% nad evropskim povprečjem (21,7%) tudi v deležu dosežene terciarne izobrazbe, Nemčija pa je bila z 21,1% tik pod povprečjem (glej tabelo 9.2).

Tabela 9.2: Stopnja izobrazbe izražena v %, EU, Slovenija, Nemčija, 2012

	Skupno (v 1000)	% ljudi ki je doseglo izobrazbo			
		Osnovna izobrazba	Nižja srednješolska izobrazba	Višja srednješolska izobrazba	Terciarna izobrazba
EU povprečje	93 237	30,2	23,1	24,9	21,7
Slovenija	362	29,8	15,0	26,5	28,7
Nemčija	13 916	21,1	34,3	22,9	21,1

Vir: Eurostat (2015d).

9.3 Raziskave in razvoj

Na področju izdatkov namenjenih raziskavam in razvoju sta tako Slovenija kot Nemčija nad evropskim povprečjem že kar nekaj let. Od leta 2008 je Slovenija raziskavam in razvoju vsako leto namenila večji delež BDP-ja, ta je leta 2013 tako znašal 2,59% BDP-ja. Nemčija pa je, v primerjavi z letom 2012, v letu 2013 raziskavam in razvoju namenila manj, a je bila z 2,84% BDP-ja še vedno nad evropskim povprečjem. Po izdatkih namenjenih raziskavam in razvoju sta bili tako obe državi nad povprečjem EU, ki je leta 2013 znašal 2,01% BDP-ja (glej tabelo 9.3).

Tabela 9.3: % BDP-ja namenjen raziskavam in razvoju, EU, Slovenija, Nemčija, 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU povprečje	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,01
Slovenija	1,63	1,82	2,06	2,43	2,58	2,59
Nemčija	2,60	2,73	2,72	2,80	2,88	2,84

Vir: Eurostat (2015c).

V Sloveniji so gospodarske družbe, za raziskave in razvoj, prispevale 597 milijonov EUR, v Nemčiji pa so le-te raziskavam in razvoju namenile 53 milijard EUR. Javne institucije so v Sloveniji namenila 251,3 milijone EUR, v Nemčiji pa 12 milijard EUR. Poleg teh pa je Slovenija za raziskave in razvoj dobila še 83,3 milijone EUR s pomočjo finančnih virov iz tujine, v Nemčiji pa so v raziskave in razvoj prispevali še visokošolski zavodi (14 milijard EUR).

9.4 Gospodarska rast

V standardu kupne moči je leta 2013 BDP na prebivalca v Sloveniji znašal 82%. Slovenija se je tako znašla pod povprečjem EU. Prav tako se BDP na prebivalca, v standardu kupne moči, ni povečal v primerjavi z letom 2012, ampak je ostal na enaki ravni. V Nemčiji pa se je BDP na prebivalca v letu 2013, v primerjavi s predhodnim letom, zmanjšal za 1%, a je bila Nemčija kljub temu, s 122% BDP-ja v standardu kupne moči, nad evropskim povprečjem (glej tabelo 9.4).

Tabela 9.4: BDP na prebivalca v tekočih tržnih cenah, 2012-2013

	BDP (v milijarda EUR)		BDP na prebivalca (EU povprečje = 100)	
	2012	2013	2012	2013
EU povprečje	13 426	13 520	100	100
Slovenija	44	45	82	82
Nemčija	2 661	2 673	123	122

Vir: Eurostat (2015č).

10 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN ESTONIJE

10.1 Investicije v osnovna sredstva

Slovenija je v letu 2013, v primerjavi s prehodnim letom, za investicije namenila 4,5% manj, medtem ko je Estonija v letu 2013 investicijam namenila samo 0,2% manj kot leto prej.

Tako Slovenija kot Estonija sta leta 2013 največ investicij namenili predelovalnim dejavnostim, najmanj investicij pa je Slovenija namenila drugim dejavnostim, Estonija pa električni energiji. Po velikosti investicij je izobraževanje tako v Sloveniji kot v Estoniji doseglo osmo mesto, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti pa so v Sloveniji pristale na desetem mestu, v Estoniji pa še mesto nižje (glej tabelo 6.1 in 8.1).

10.2 Izobraževanje

Skupno so države članice leta 2011 izobraževanju namenile nekaj več kot 660 milijard EUR.³ Estonija je izobraževanju namenila 1,2 milijardi EUR, Slovenija pa 2,47 milijarde EUR. Po letnih izdatkih na učenca/študenta sta bili obe državi pod evropskim povprečjem, ki je znašal 6 869 EUR. Estonija je glede na letne izdatke na učenca/študenta namenila 4 4261 EUR, Slovenija pa 6 781 EUR. Obe državi sta tako namenili največ od leta 2008. Glede na letne izdatke na učenca/študenta, izražene v BDP-ju na prebivalca, se je Estonija s 25,5% znašla pod evropskim povprečjem (26,9%), Slovenija pa je to povprečje z 32,3% preseгла. Slovenija je bila nad povprečjem vsa leta, Estonija pa samo leta 2009 (glej tabelo 10.1).

³Tudi tu bom za analizo vzela podatke iz leta 2011 pridobljene iz Eurostata in povprečje EU-27.

Tabela 10.1: Izdatki za izobraževanje, EU-27, Estonija, Slovenija, 2008-2011

Leto	Izdatki za izobraževanje				Letni izdatki za izobraževanje na učenca/študenta				Letni izdatki za izobraževanje na učenca/študenta			
	v 1 000 000 po SKM				po SKM				v BDP na prebivalca			
	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011	2008	2009	2010	2011
EU-27	627519,4	633095,9	659311,3	660293,4	6 501,9	6 561,6	6 933,9	6 869,2	25,6	27,4	28,0	26,9
Estonija	1 296,3	1 207,2	1 183,9	1 200,3	4 266,0	4 138,7	4 242,6	4 426,1	24,8	27,7	27,2	25,5
Slovenija	2 384,3	2 348,7	2 397,1	2 469,7	6 484,7	6 525,1	6 676,7	6 781,7	28,6	32,2	32,4	32,3

Vir: Eurostat (2015a); Eurostat (2015b); Eurostat (2015e).

Osnovno izobrazbo je leta 2012 v Sloveniji doseglo 29,8% ljudi, kar je manj od evropskega povprečja, ki znaša 30,2%, Estonija pa je z 31,2% povprečje preseгла. 15% ljudi v Sloveniji je doseglo nižjo srednješolsko izobrazbo, v Estoniji pa 16%. Obe državi sta se tako znašli pod povprečjem EU, ki je bilo 23,1%. Višjo srednješolsko izobrazbo je v Sloveniji doseglo 26,5% ljudi in Slovenija se je tako znašla nad povprečjem EU, ki je bilo 24,9%, v Estoniji pa je bil ta delež ljudi 24,3%. Pri doseženi terciarni izobrazbi pa sta bili obe državi nad EU povprečjem 21,7%. V Sloveniji je bil delež ljudi, ki so dosegli terciarno izobrazbo 28,7%, v Estoniji pa 28,5% (glej tabelo 10.2).

Tabela 10.2: Stopnja izobrazbe izražena v %, EU, Slovenija, Estonija, 2012

	Skupno (v 1000)	% ljudi ki je doseglo izobrazbo			
		Osnovna izobrazba	Nižja srednješolska izobrazba	Višja srednješolska izobrazba	Terciarna izobrazba
EU povprečje	93 237	30,2	23,1	24,9	21,7
Slovenija	362	29,8	15,0	26,5	28,7
Estonija	238	31,2	16,0	24,3	28,5

Vir: Eurostat (2015d).

10.3 Raziskave in razvoj

Slovenija je leta 2013 raziskavam in razvoju namenila 935 milijonov EUR, ali 2,59% BDP-ja, Estonija pa je za te namene porabila 326 milijonov EUR, ali 1,74% BDP-ja. V Sloveniji so največ izdatkov, 597 milijonov EUR, prispevale gospodarske družbe, v Estoniji pa so 47% izdatkov namenile vladne ustanove.

Leta 2011 in 2012 sta bili obe državi po izdatkih namenjenih raziskavam in razvoju nad EU povprečjem. Leta 2013, ko je evropsko povprečje znašalo 2,01% BDP-ja, je Slovenija to povprečje presegla za 0,58%. Izdatki za raziskave in razvoj v % BDP-ja so tako znašali 2,59%. Estonija pa je v letu 2013 padla pod povprečje EU in je v primerjavi s predhodnim letom raziskavam in razvoju namenila 0,42% manj, torej 1,74% BDP-ja. Estonija je bila pod povprečje vse od leta 2008 do 2010, Slovenija pa samo leti 2008 in 2009 (glej tabelo 10.3).

Tabela 10.3: % BDP-ja namenjen raziskavam in razvoju, EU, Slovenija, Estonija, 2008-2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
EU povprečje	1,85	1,94	1,93	1,97	2,01	2,01
Slovenija	1,63	1,82	2,06	2,43	2,58	2,59
Estonija	1,26	1,40	1,58	2,34	2,16	1,74

Vir: Eurostat (2015c).

10.4 Gospodarska rast

BDP na prebivalca je v standardu kupne moči leta 2013 v Sloveniji znašal 82%, kar pomeni, da je bila Slovenija pod povprečjem EU (za povprečje EU smo vzeli EU=100). Prav tako se BDP na prebivalca v standardu kupne moči ni spremenil v primerjavi z letom 2012. Estoniji pa se je BDP na prebivalca v standardu kupne moči, v primerjavi z letom 2012, povečal za 2%, a je s 73% vseeno ostala pod povprečjem EU (glej tabelo 10.4).

Tabela 10.4: BDP na prebivalca v tekočih tržnih cenah, 2012-2013

	BDP (v milijarda EUR)		BDP na prebivalca (EU povprečje = 100)	
	2012	2013	2012	2013
EU povprečje	13 426	13 520	100	100
Slovenija	44	45	82	82
Estonija	25	26	71	73

Vir: Eurostat (2015č).

11 SKLEP

Kot smo lahko do sedaj že ugotovili, investicije v izobraževanje in raziskave in razvoj vplivajo na gospodarsko rast države. Pomembno je torej vlagati na področje izobraževanja, saj je samo izobražen kader lahko uspešen kader, ki je sposoben ustvariti konkurenčno okolje. Samo z znanjem lahko napredujemo na področju raziskav in razvoja, vendar pa so pri novih odkritjih ključni tudi resursi, ki jih imamo na voljo, zato so pomembna tudi vlaganja na področja raziskav in razvoja.

Pri analizi Slovenije in Nemčije ter njuni medsebojni primerjavi sem ugotovila, da Nemčija področju izobraževanja nameni veliko več denarja kot Slovenija. Ker pa državi nimata enako velikega gospodarstva, ju ne moremo primerjati samo po izdatkih, zato bom za primerjavo vzela letni izdatek za izobraževanje na učenca/študenta po SKM iz leta 2011. Povprečje EU letnega izdatka na učenca/študenta je znašalo 6 869 EUR. Nemčija je to povprečje preseгла za več kot 1 000 EUR, Slovenija pa je bila s 6 781 EUR nekako v povprečju EU. Ko pa sem te podatke primerjala še z BDP-jem na prebivalca, sem prišla do ugotovitve, da Slovenija na učenca/študenta nameni več denarja, kot je EU povprečje in s tem tudi več denarja kot Nemčija, ki se je v tem primeru znašla tik pod povprečjem EU.

Slovenija je v letnih izdatkih za izobraževanje na učenca/študenta po SKM premagala tudi Estonijo, ki na leto nameni 4 426 EUR, kar je manj kot je EU povprečje. Estonija se je znašla pod povprečjem tudi, ko sem podatke primerjala z BDP-jem na prebivalca. S 25,5% je za 1,4% zaostajala za evropskim povprečjem in za 6,8% za Slovenijo.

Glede na dobljene podatke moram torej zavrniti del druge hipoteze, kjer sem trdila, da Slovenija premalo vlaga na področje izobraževanja. Ne smemo pa pozabiti, da se je Slovenija z BDP-jem na učenca/študenta verjetno znašla nad EU povprečjem tudi zato, ker je šolstvo v Sloveniji brezplačno. V letu 2011, ko so bili podatki pridobljeni, sta imeli tako Nemčija kot Estonija za visokošolske študije še vedno uveljavljeno šolnino. Sta pa obe državi leta 2013 sprejeli odločitev, da na visokošolskem študiju šolnine odpravita. Državi se očitno zavedata, da bi šolanje moralo biti brezplačno, saj tako omogočimo izobrazbo tudi tistim, ki si je drugače ne bi mogli privoščiti, na ta način pa država pridobi tudi več izobraženega kadra. Da je temu res tako, lahko razberemo tudi iz podatkov za leto 2012, ko je Slovenija, v primerjavi z Nemčijo in Estonijo, dosegla najvišji delež izobraženih ljudi v terciarnem izobraževanju,

prav tako se je znašla tudi nad evropskim povprečjem (glej tabelo 9.2 in 10.2). Tudi sama zagovarjam brezplačno šolstvo, saj menim, da bi država morala vlagati v ljudi, ki lahko poskrbijo za njeno gospodarsko rast. Ob misli na šolnine se mi postavi vprašanje kaj, če se zdravilo za katero izmed neozdravljivih bolezni skriva v glavi človeka, ki si ne more privoščiti izobrazbe.

Na področju raziskav in razvoja je v primerjavi z Nemčijo Slovenija namenila veliko manj denarja, kar je glede na velikost nemškega gospodarstva v primerjavi z našim, popolnoma normalno. Ko sem izdatke primerjala z BDP-jem sta se obe državi znašli nad evropskim povprečjem. Spodbudno je tudi dejstvo, da je Slovenija vsako leto raziskavam in razvoju namenila nekaj več BDP-ja kot leto prej. Obe državi tako uspešno sledita ciljem EU, da naj bi države članice do leta 2020 raziskavam in razvoju namenile 3% BDP-ja. Prav tako so v obeh državah raziskavam in razvoju največ izdatkov namenile gospodarske družbe.

Estonija pa se je na področju raziskav in razvoja znašla pod povprečjem EU. Leta 2011 in 2012 je z vlaganji v raziskave in razvoj EU povprečje presegala, v letu 2013 pa je padla pod povprečje za 0,27% BDP-ja. Estonci razlog za to vidijo v zmanjšanju naložb v naftno industrijo. Sicer pa je Estonija v vseh teh letih, po BDP-ju, namenjenemu raziskavam in razvoju, zaostajala za povprečjem Slovenije.

Zavrnuti moram tako tudi tisti del druge hipoteze, v katerem sem trdila, da Slovenija premalo vlaga v raziskave in razvoj. Vendar, če povzamem ugotovitve Bevčeve (2006), da so vlaganja v izobraževanje lahko tudi zgrešena pa lahko sklepamo, da je morebitni problem Slovenije lahko tudi v tem.

V gospodarski rasti pa tako Slovenija kot Estonija zaostajata za Nemčijo, ki je nad EU povprečjem. Za analizo sem vzela BDP na prebivalca v SKM iz leta 2012 in 2013, za povprečje EU pa sem določila EU=100. Slovenija je leta 2013 dosegla 82%, Estonija 73%, Nemčija pa 122%. Nemčija, ki ogromno vlaga v izobraževanje in raziskave in razvoj, ima visoko gospodarsko rast in je gospodarsko močna država. Estonija, ki je v gospodarski rasti pod evropskim povprečjem pa zaostaja tudi na področju vlaganj v izobraževanje in raziskave in razvoj. Iz tega sledi, da lahko svojo prvo hipotezo, da investicije v izobraževanje in raziskave in razvoj vplivajo na dvig gospodarske rasti, potrdim.

Slovenija pa sicer v izobraževanje in raziskave in razvoj vlaga dovolj denarja, je pa vprašanje, koliko pri vsem tem konkurira ostalim državam. Z brezplačnim šolstvom ima država sicer res več izobraženih ljudi v terciarnem izobraževanju, vendar pa je vprašljivo, koliko tega izobraženega kadra je našlo zaposlitev na svojem področju oz. koliko jih zaposlitev sploh ima. Kljub investicijam v izobraževanje vemo, da se Slovenija sooča s problemom zaposlitve mladih diplomantov, ki nato zaradi pomanjkanja delovnih mest zaposlitev iščejo v tujini. Kader tako sicer izobražujemo, a če bomo želeli z njimi ohraniti konkurenčnost pred drugimi državami, bomo morali poskrbeti tudi za delovna mesta. Če ne bo prišlo do sprememb tudi na tem področju, bomo kmalu vlagali v dobrino, katero bomo nato brezplačno ponudili konkurenci.

12 LITERATURA

1. Anderson, Michael in Goldsmith, Artur. 1997. *Mr. Keynes's theory of investment: Do forward looking expectations and weight really metter?* Dostopno prek: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167487097000238> (4. avgust 2015).
2. Bevc, Milena. 2006. *Ekonomski pomen izobraževanja: izbrana poglavja*. Koper: Fakulteta za management.
3. Commendatore, Pascuale in D'Acunto, Salvatore in Panico, Carlo in Pinto, Antonio. 2001. *Keynesian Theories of Growth*. Dostopno prek: <http://growthconf.ec.unipi.it/papers/Commendatore.PDF> (20. avgust 2015).
4. Destatis Statistisches Bundesamt. 2014a. *Moderate growth of German Economy*. Dostopno prek: https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2014/01/PE14_016_811.html (17. avgust 2015).
5. --- 2014b. *Öffentliche Bildungsausgaben steigen 2013 auf über 116 Milliarden Euro*. Dostopno prek: https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2014/02/PD14_066_217.html (16. avgust 2015).
6. --- 2014c. *Industry invests 57 billion euros in tangible fixed assets in 2013*. Dostopno prek: https://www.destatis.de/EN/PressServices/Press/pr/2014/11/PE14_409_422.html (16. avgust 2015).
7. --- 2014č. *Investitionen der Industrie im Jahr 2013 mit – 0,8 % leicht rückläufig*. Dostopno prek: https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2014/11/PD14_409_422.html (16. avgust 2015).
8. --- 2014d. *Im Jahr 2013 waren 3 % weniger junge Leute in Bildungsprogrammen des Übergangsbereichs*. Dostopno prek: https://www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2014/12/PD14_427_211.html (16. avgust 2015).
9. --- 2015a. *Research and development*. Dostopno prek: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/EducationResearchCulture/ResearchDevelopment/Tables/GDPStatesSectors.html> (16. avgust 2015).
10. --- 2015b. *Research and development*. Dostopno prek: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/EducationResearchCulture/ResearchDevelopment/Tables/RDexpenditureStatesSectors.html> (16. avgust 2015).

11. --- 2015c. *Research and development*. Dostopno prek: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/SocietyState/EducationResearchCulture/ResearchDevelopment/Tables/ResearchDevelopmentSectors.html> (16. avgust 2015).
12. Eurostat. 2015a. *Annual expenditure on public and private educational institutions per pupil/student*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00067&plugin=1> (19. avgust 2015).
13. --- 2015b. *Annual expenditure on public and private educational institutions compared to GDP per capita*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00069&language=en> (19. avgust 2015).
14. --- 2015c. *Gross domestic expenditure on R&D, 2003-2013 (% od GDP)*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/5/53/Gross_domestic_expenditure_on_R%26D%2C_2003%E2%80%932013_%28%25_of_GDP%29_YB15.png (19. avgust 2015).
15. --- 2015č. *GDP at current market prices, 2003-04 and 2012-14*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/2/2d/GDP_at_current_market_prices%2C_2003%E2%80%9304_and_2012%E2%80%9314_YB15.png (19. avgust 2015).
16. --- 2015d. *Pupils and students 2007 and 2012*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/f/f4/Pupils_and_students_%28excluding_pre-primary_education%29%2C_2007_and_2012_%28%2C%29%29_YB15.png (19. avgust 2015).
17. --- 2015e. *Total public expenditure on education*. Dostopno prek: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=tps00158&plugin=1> (19. avgust 2015).
18. Economics online. 2015. *Investment spending*. Dostopno prek: http://www.economicsonline.co.uk/Managing_the_economy/Investment.html (15. julij 2015).
19. Estonia.eu. 2015a. *Economy in numbers*. Dostopno prek: <http://estonia.eu/about-estonia/economy-a-it/economy-in-numbers.html> (18. avgust 2015).
20. --- 2015b. *Estonian Educational Landscape*. Dostopno prek: <http://estonia.eu/about-estonia/society/estonian-educational-landscape.html> (18. avgust 2015).
21. Fazzari, Steven. 1989. Keynesian theories of investment: neo-, post- and new. *Revista de economia politica* 9 (4). Dostopno prek: <http://www.rep.org.br/pdf/36-7.pdf> (4. avgust 2015).

22. Ferjan, Marko. 2005. *Management izobraževalnih procesov*. Kranj: Moderna organizacija.
23. Gordon, M.J. 1992. *The Neoclassical and Post-Keynesian theory of investment*. Dostopno prek: http://www.jstor.org/stable/4538308?seq=1#page_scan_tab_contents (4. avgust 2015).
24. Györek, Vito. 2003. *Denar, obresti, investicije*. Murska Sobota: Feri Lainšček.
25. Hayashi, Fumio. 1982. *Econometrica. Tobin's Marginal and average neoclassical interpretation*. Dostopno prek: http://www.jstor.org/stable/1912538?seq=1#page_scan_tab_contents (4. avgust 2015).
26. Keynes, J. Maynard. 2006. *Splošna teorija zaposlenosti, obresti in denarja*. Ljubljana: Studia humanitatis.
27. Kos, Marko. 1996. *Inovacijski menedžment*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
28. --- 2001. *Iskanje prihodnosti*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
29. --- 2009. *Pot Slovenije k odličnosti*. Ljubljana: Nova revija.
30. Kurz, Heinz in Slavadori, Neri. 2010. *The Post-Keynesian theories of growth and distribution: A survey*. Dostopno prek: http://www.researchgate.net/publication/254330372_The_post-Keynesian_theories_of_growth_and_distribution_A_survey (20. avgust 2015).
31. Li, Hong, Liu Zinan in Rebelo, Ivonia. 1998. *Testing the Neoclassical Theory of Economic Growth: Evidence from Chinese Provinces*. Dostopno prek: <http://link.springer.com/article/10.1023%2FA%3A1003571107706> (20. avgust 2015).
32. Meade, James. 2012. *A Neo-Classical Itheory of Economic Growth*. New York: Routledge.
33. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. 2015. *Definicije raziskav po Frascatiskem priročniku (priporočila OECD)*. Dostopno prek: <http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/MSZS/slo/znanost/sifranti/pdf/def-razisk-frascati.pdf> (3. avgust 2015).
34. Možina, Stane, Ivan Svetlik, Franc Jamšek, Nada Zupan in Zvone Vodovnik. 2002. *Management kadrovskih virov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
35. Mramor, Dušan. 1993. *Uvod v poslovne finance*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
36. My German City. 2015. *The German Economy Is The Largest In Europe*. Dostopno prek: <http://www.mygermancity.com/german-economy> (19. avgust 2015).
37. Norčič, Oto. 2000. *Razvoj in temelj ekonomske misli*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

38. OECD: *Glossary of statistic terms*. 2015. Dostopno prek: <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=2312> (15. julij 2015).
39. Poitras, Geoffrey. 2002. The Philosophy of Investment: A Post Keynesian Perspective. *Journal of Post Keynesian Economics* 25 (1). Dostopno prek: http://www.jstor.org/stable/4538814?seq=1#page_scan_tab_contents (26. avgust 2015).
40. *R&D Mag*. 2015. Dostopno prek: <http://www.rdmag.com/> (29. julij 2015).
41. Romer, Paul. 1994. *The Origins of Endogenous Growth*. Dostopno prek: http://www.jstor.org/stable/2138148?seq=1#page_scan_tab_contents (26. avgust 2015).
42. Senjur, Marjan. 1991. Radovljica: Didakta.
43. Sočan, Lojze, Bučar Maja, Medica Peter, Korenika Klavdija, Tancig Peter in Gmeiner, Pavle. 2003. *Simulacije trajnostnega razvoja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
44. Statistični urad RS. 2015a. *Investicije v osnovna sredstva, Slovenija, 2013*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=4776> (14. avgust 2015).
45. --- 2015b. *Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih, Slovenija, konec šolskega leta 2013/2014 in začetek 2014/2015*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=5157&idp=9&headerbar=7> (14. avgust 2015).
46. --- 2015c. *Raziskovalno-razvojna dejavnost, Slovenija, 2013*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=4941> (14. avgust 2015).
47. --- 2015č. *Regionalno bruto domači proizvod, Slovenija, 2013*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/prikazi-novico?id=4832&naslov=Regionalni-bruto-doma%C4%8Di-proizvod-Slovenija-2013> (15. avgust 2015).
48. --- 2014a. *Investicije v osnovna sredstva, Slovenija*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/statweb/Common/PrikaziDokument.aspx?IdDatoteke=8282> (14. avgust 2015).
49. --- 2014b. *Izdatki za formalno izobraževanje, Slovenija 2012 –časni podatki*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=6375> (15. avgust 2015).
50. --- 2013. *Bruto domači proizvod, Slovenija, 3. četrletje 2013*. Dostopno prek: <http://www.stat.si/StatWeb/glavnanavigacija/podatki/prikazistaronovico?IdNovice=5914> (15. avgust 2015).
51. Statistics Estonia. 2014a. *Estonia had the biggest fall in R%D expenditure in the EU*. Dostopno prek: <http://www.stat.ee/72323/?highlight=R&D> (18. avgust 2015).
52. --- 2014b. *Research and development*. Dostopno prek: <http://www.stat.ee/78460/?highlight=R&D> (18. avgust 2015).

53. --- 2014c. *Economic growth slowed down in 2013*. Dostopno prek: <http://www.stat.ee/72427/?highlight=investment> (18. avgust 2015).
54. --- 2015a. *Minifacts about Estonia 2015*, 18. avgust.
55. --- 2015b. *Enrolment in formal education by type and level of education, years*. Dostopno prek: <http://www.stat.ee/58103/?highlight=education> (18. avgust 2015).
56. Sušjan, Andrej. 1995. *Postkeynesianska ekonomska teorija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
57. --- 2002. *Od politične ekonomije do ekonomike in nazaj*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20026susjan.pdf> (26. avgust 2015).
58. The World Bank. 2015a. *GDP growth (annual %)*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG> (26. avgust 2015).
59. --- 2015b. *Inflation, GDP deflator (annual %)*. Dostopno prek: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.DEFL.KD.ZG> (26. avgust 2015).
60. World finance. 2015. *Meaning of Investment*. Dostopno prek: <http://finance.mapsofworld.com/investment/meaning.html> (15. julij 2015).